

Я 14-у зэхихагъ

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным илъэс къэс зэхихэрэ пресс-конференциер тыгуасэ, тыгъэазэм и 20-м, Москва щыкIуагъ.

Владимир Путиным Iофтхьабзэр кызылэхыгъэ, ИлъэсыкIэ мэфэкIым ипэгъокI зэлукIэгъоу, хэбзэшIу ар хъугъэу зэрилытэрэр кыIуагъ. Илъэсэу икIырым хэхьоныгъэу Урысыем ышIыгъэхэм ар кIэкIэу къаегуычIагъ. ВВП-р процент 1,7-кIэ нахьыбэ зэрэхъугъэр, промышленностым зызэриушъомбгъурэр, IофшIэплэ чIыплэ зымыIэу къэралыгъом исым ипчъагъэ проценти 5,2-м къехи 4,8-м кызырэнэсыгъэр, цыфхэм мылькIуо къалэкIахъэрэм, мыбэдэдэми, зэрэхъагъэр, страхованиемкIэ пенсиехэр, гурытымкIэ лъытагъэу, сомэ 14163-рэ зэрэхъугъэр зигугъу кышIыгъэхэм ащыщых.

ИТАР-ТАСС-м икорреспондент иупчIэ апэрагъ. Лъэпкъ проектхэу жъоныгъокIэ мазэм Президентым ышIыгъэ унашъомкIэ кIуачIэ зэритыгъэхэм ар афэгъэхьыгъагъ. Ахэм шIогъэ ин къамытыштэу зылытэхэрэр щыIэу ары журналистым кызыриуагъэр, ащ еплъыкIэу фырилэм кыкIэупчIагъ.

— *Къэралыгъом инеу-*

щырэ мафэ пае непэ шIыкIагъэхэм талгы-хъун, ахэр пхырытщын-хэм тыпылтын фак, ар шIокI зымыIэ Iофзу щыт — кыIуагъ Владимир Путиным. — Ары мы лъэпкъ проектхэр зытегъэпсыхагъэхэр. Мыхэм къащыдэлъытагъэхэм ягъэцэкIэн триллион 20,8-рэ, инфра-структурэм изегъэушъомбгъункIэ Iофтхьабзэу дгъэнэфагъэхэм триллиони 6,5-рэ апэIудгъэхъан гухэлъ тил.

Лъэпкъ проектхэм къащыдэлъытагъэхэм ягъэцэкIэнкIэ федеральнэ Гупчэмрэ субъектхэмрэ зэгурылохэу Iоф зэдашIэным зэрэщыгуыгъэрэм кыкIыгъэтхыгъ.

IэкIыб къэралхэм санкциехэр джыри нахь агъэлъашынхэм къэралыгъор фэхъазырмэ кыкIэупчIагъэх. Ащ джэуап кы-

ритыжыгъэ, Урысыер IэкIыб къэралыгъохэр кызыфримыкыурэ нэкъокъогъушхоу зэрэщытым кыхэкIыкIэ ыкIуачIэ агъэцIыкIун гухэлъ яIэу санкциехэр кызыраугушпысыгъэхэм, ахэр лъагъэ-кIотэнхэм пае ушъхагъэу зэфэ-шъафхэр кызырагъотыхэрэм, ау ащкIэ зыпари кызырэрэмышIэшъуштым Владимир Путиным кыкIыгъэтхыгъ. Санкциехэм Iофыгъохэр кызыдахыгъэхэми, ахэм хэкIыплэ къазэ-рафагъотыгъэр кыIуагъ, ахэр зыщыIэхэм кышыублагъэу лъэныкыоу зызыушъомбгъугъэхэр щысэу кыхыгъэх.

Мэкъумэщ хызмэтым хэхьоньгъэу ышIыщтыгъэхэм мы илъэсым кызыращыкIагъэм ушъхагъэу фэхъугъэм, гумэ-кIыгъо ащ къетымэ къэралыгъом ипачэ къеупчIыгъэх. Мы от-раслэм гумэкIыгъо къэзытын Iофыгъо имыIэу ащ ылытагъ, щысэхэмкIэ, пчъагъэхэмкIэ ар кыушыхъатыжыгъ. БлэкIыгъэ илъэсым лэжыгъэ тонн миллиони 135-рэ къаугъоижыгъагъ. (ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Цыфхэм яшIуагъэ арагъэкIышт

Урысые Федерацием и Президент ипшъэрылкъIэ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат тыгуасэ цыфхэр ригъэблэгъагъэх.

Ащ кыдыхэлъытагъэу гумэ-кIыгъо зIэу зыкыфзэыгъэзэгъэ нэгыритфымэ яIофыгъохэр мы мафэм зэшIохыгъэхэ хъугъэ. Iофтхьабзэм хэлэжъагъэх федеральнэ инспектор шъхалэу Сергей Дрокиным, АР-м и Лышхъэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипачэу ТхьакIушынэ Мурат, республикэм ипрокурор ипшъэ-рылхэр зыгъэцэкIэрэ Алексей Козачек.

Мыекъопэ районым ит поселкэу Каменноостскэм иурамэу Гагариным ыцIэ зыхьырым иавтомобиль гъогу гъэкIэжыгъэнымкIэ Iэпылэгъу ящыкIагъэу мыщ щыпсэхуэрэм пацэхэм закыфагъэзагъ. Ахэм ялыкIо кызыриуагъэмкIэ, урамым

социальнэ мэхъанэ зIлэ псэ-олабэ тет, ау гъогу изытет уигъэрэзэнэу зэрэщымытым цыфхэм гумэкIыгуабэ къа-фехы.

АР-м и Лышхъэу кызырэхигъэщыгъэмкIэ, подпрограммэу «Къоджэ псэупIэхэм зыпкъ итэу хэхьоныгъэр ашIыныр» зы-филорэм кыдыхэлъытагъэу Мыекъуапэ икIэу Гъозэрыплэ екIолIэрэ автомобиль гъогу гъэцэкIэжынынхэр рашIылэщтых. Ащ хэхъащт ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ урамым пхырыкIырэ гъогури, ащ икIыхагъэ киломе-три 2,2-рэ мэхъу. 2019-рэ илъэ-сым шэклогъу мазэм ехъулэу объектым изетегъэпсыхъан аухынэу агъэнафэ.

Тэхъутэмыкъоэ районым

ипоселкэу Яблоневскэм иурамэу ЧибийскэIэ заджэхэрэм тет фэтэрыбэу зэхэт унэм иин-женернэ сетхэм игъэкIотыгъэ гъэцэкIэжынынхэр яшIылэгъэн-хэмкIэ яшIуагъэ къарагъэкIынэу АР-м и Лышхъэу цыфхэм зыкыфагъэзагъ. ТСЖ-у «Чи-бис» зыфилорэм итхьаматэ республикэм ипачэ зэрэщыгъэ-гъозагъэмкIэ, унэм щыпсэхуэрэм япшъэрылхэр зэрифэшIуа-шэу агъэцэкIэх, фэтэрыбэу зэхэт унэхэм игъэкIотыгъэ гъэцэкIэжынынхэр яшIылэгъэн-хэм пэлухащт ахъщэр процент 98-м Iахъэу цыфхэм къаугъои, коммунальнэ фэIо-фашIэхэм альэныкыокIэ чIыфэ ательэп. Ежхэм амалэу яIэм елытыгъэу унэм ищыкIэгъэ гъэцэ-

кIэжынынхэр рашIылэх. Ау мылькыушхо зыпэлухащт инженернэ сетхэм ягъэкIэжынынкIэ, нэмыкI лъэныкыохэмкIэ Iэпылэгъу ящыкIагъ.

Профильнэ министерствэм ипачэ иапэрэ гуадзэу Лафышъ Рэмэзан кызыриуагъэмкIэ, охътэ кIэкIым тельытэгъэ рес-публикэ программэм игъэцэкIэн кыдыхэлъытагъэу кыхъащт илъэсым мы унэр зэтырагъэ-псыхъащт. ИгъэкIотыгъэ гъэ-цэкIэжынынхэм зэкIэмкIэ сомэ миллиони 6,2-рэ фэдиз апэлуха-щтэу къалытагъ, ащ щыщэу миллион 1,6-р инженернэ сетхэм ягъэкIэжынынхэр тефэщт.

— *Яблоневскэм хэхьонь-гъэхэр ышIынхэр,*

мыщ дэсхэм щыIэкIэ-псэукIэ амалэу яIэхэр нахьышIу хъуным мэхъанэшхо етэты. Мы лъэныкыомкIэ ауужырэ уахътэм зэшIотхыгъэри макIэн, гъогухэр тэ-шIых, тэгъэцэкIэжыных, социальнэ псэолакIэхэр кызылэутэхых, псэупIэм иинфраструктурэ шэ-пхъэшIухэм адиштэу гъэпсыгъэным тыпыл. Мы IофшIэныр тапэкIи лъыдгъэкIотэн гухэлъ тил.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Цыфхэм яшлуагъэ арагъэкIышт

(ИкIуэх).

Поселкэм зэхъокIыныгъэшIоу фэхъухэрэ цIыфхэм зэхашIэныр ары пстэуми анахъ шхъалэр, — кыIуагъ КъумпIыл Мурат.

Поселкэу Инэм кIэлэцIыкIу ыгъыплэ щышыгъэным илофыгъо ыгъэгумэкIэу мы псэуплэм дэс бзылфыгъэр республикэм ипашэ кьеоплагъ. КъызэрауагъэмкIэ, программэу «Гъэсэнэгъэм хэхъоныгъэ ышIыныр» зыфилоу 2014 — 2025-рэ илъэсхэм ателытагъэм кыдыхэлъытагъэу чIыплэ 240-рэ зилэшт кIэлэцIыкIу ыгъыплэ Инэм щашIышт. Проектым сомэ миллиони 150-рэ тефэшт, кыхъащт илъэсым ащ игъэцэкIэн фежъэщтых.

Компьютернэ томографрэ рентген аппаратрэ селоу Красногвардейскэм дэт район сымэджэщым чIэгъэуцогъэнхэмкIэ Iэпылэгъу ящыкIагъэу мы псэуплэм кыкIыгъэ бзылфыгъэм пашэхэм закъыфигъэзагъ. Министрэу Мэрэтыкъо Рустем

къызэрилуагъэмкIэ, мы Iофыгъом изэшIохын пэлухащт сомэ

миллиони 10-р республикэ бюджетым кыхагъэкIыгъ, уч-

реждением ищыкIэгъэ оборудованиер IэкIэхъагъ. 2019-рэ

илъэсым имэзае ехъулэу ахэр агъэуцущтых.

Шэуджэн районым ипоселкэу Заревэм дэт культурэм и Унэ гъэцэкIэжыныхэр ешIылэгъэнхэм илофыгъуи цыфхэм кIалэ-тыгъ. АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШэуапцIэкIэо Аминэт къызэрилуагъэмкIэ, лъапкъ проектэу «Культура» зыфилоуэм мы псэуалъэр хэгъэхъагъ. Ащ кыдыхэлъытагъэу гъэцэкIэжыныхэм апэлухащт сомэ миллион 22-м ехъу учреждением фатIупщыхт.

УФ-м и Президент ипшъэ-рылькIэ цыфхэр зэрэагъэблэгъагъэхэм дакIоу гумэкIыгъо зилэ нэгырэ зауламэ ежъ ашхъэкIэ АР-м и ЛIышхъэ зыфагъэзагъ. Ахэм ялофыгъохэм республикэм ипашэ ахэп-лъагъ, яшлуагъэ арагъэкIынымкIэ ведомствэхэм япашэхэм пшъэрэ гъэнэфагъэхэр афIышIыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Я 14-у зэхыщагъ

(ИкIуэх).

Мыгъэ ом иягъэ субъектыбэхэм аригъэкIыгъ нахъ мышIэми, тонн миллиони 110-рэ Iуахыжыгъ. Аужырэ илъэс 25-м къэгъэлъэгъонэу мы лъэныкъомкIэ щылагъэхэр пштэхэмэ, ари анахъ IофшIэгъэ дэгъухэм ащыщэу ары Владимир Путиным къызэрилуагъэр. Мэкъу-мэщым Iэпылэгъоу

ыгъотырэр тапэкIи зэрэлагъэ-кIотэщтыр иджэуап къыщыхыгъэщыгъ.

ПенсионхэмкIэ системэм зэхъокIыныгъэу фэхъуштхэм УФ-м и Президент еплъыкIэу афырилэр шхъэихыгъэу мызэу, мытлоу кыIуагъ нахъ мышIэми, журналистхэм ащ кыфагъэ-зэжыгъ, зэкIэпхъабын плъэ-

кIынэу щытмэ кыкIэлупчIагъэх. Владимир Путиным ар хэкIыплэ дэгъоу сыдигъуи зэрымилъы-тэрэр, ау пенсионерхэм яфэлэ-фашIэхэр икIоу ыкIи игъом къэралыгъом ыгъэцэкIэнхэмкIэ нэмыкI шIыкIэ зэрэщымылагъэм кыкIигъэтхыгъ.

Социализмэм къебгъэгъэ-зэжыын плъэкIынэу елътэми Президентым къеупчIыгъэх. Зэрэщытэу ащ къебгъэгъэ-зэжыын умылэкIыштэу, ау а лъэхъаным цыIэгъэ шIыкIэхэм ащыщхэм непи ягъоу зэрилъы-тэрэр В. Путиным кыIуагъ.

Францием щыпсэухэрэр бензиным ыуасэ къэралыгъом къызэрэщалэгъэм зэрэпэшIу-кIохэрэр щысэ къахызыз, Урысыем мы гъэстыныпхъэм ыуасэ щыдэкIоештмэ, арэуштэу хъумэ цыфхэм яеплъыкIэ шхъэихыгъэу къыралотыкIын алъэкIыштмэ кыкIэлупчIагъэх. Владимир Путиным Урысыем бензиныр къызэрэщылэплагъэм дыригъэ-штагъ, чIыдагъэм ыуасэ дунэе

бэдзэршIыплэхэм къызэрэщалэгъэм ушхъагъэу шхъалэ ащ зэрэфэхъугъэр кыIуагъ. Джэуа-ным къызэрэщыхыгъэщыгъэмкIэ, чIыдагъэм дэлажъэрэ компани-ехэм бензиным ыуасэ къамылэ-тыным, ары пакIошъ, къырагъэ-Iыхыжыным фытегъэпсыхъэгъэ Iофтхъабзэхэм УФ-м и Прави-тельство кIэщакIо афэхъугъ, кыхъащт илъэсым игъэтхэпэ мазэ нэс ахэм кIуачIэ ялэшт. НДС-м къызэрэхэхъоштыр кы-дилытэзэ, ащ ыпкъ кыкIэу гъэтхэпэ ужым бензиныр къагъэ-лъаплэми, процент 1,5-м нахъ мыбэщтэу ары къызэрилуагъэр. Цыфхэм сыдигъокIи яеплъыкIэ къыралотыкIынэу фытыныгъэ зэрылэр, ащ зыпари зэрэпэшIуемы-кIоштыр, ау зепстэури законом диштэн зэрэфаери кыхыгъэщыгъ.

НыбжыкIэхэм, цифровой телевидением, бзэджэшIагъэ зезыхъагъэу пшъэдэкIыж зыхыхэрэр зычалыгъ учрежде-ниехэм, хэкIхэм ядэщын, ста-тистикэм игъэпсын ялофыгъо-

хэм, нэмыкI лъэныкъуабэхэм афэгъэхыгъэ упчIэхэр журна-листхэм къатыгъэх. Субъектэу къыздэкIыгъэхэм ялофыгъохэм ащыщхэр Владимир Путиным кыIызыгъэлэсыгъэхэри къа-хэкIыгъэх. IэкIыб политическэ зэфыщытыкIэхэми мымакIэу къаклэупчIагъэх.

Я 14-рэ пресс-конференци-еу УФ-м и Президент зэхыща-гъэм пстэумкIи журналист 1702-рэ хэлэжъагъ. Гупчэ СМИ-хэм къызэрэратыгъэмкIэ, ахэм ащыщэу нэгырэ 250-р IэкIыб къэралхэм яжурналистхы. Ады-геим икIыгъэу ащ щылагъэх гъэзетхэу «Адыгъ макъэмрэ» «Советскэ Адыгеимрэ» яло-фышIэхэу Гъонэжыкъо Сэтэ-наерэ Юлия Мельниковамрэ, Адыгэ къэралыгъо телерадио-компанием икорреспондентэу Елена Юсеф. Сыхъати 3-рэ такыкIэ 43-рэ пресс-конфере-нциер кIуагъэ, упчIэ 60-м ехъу къэралыгъом ипашэ ратыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Иофыгъо шхъалэхэр щызэхафыгъэх

Хэбзэукъоныгъэхэр пэшIорыгъэщэу щыгъэзыгъэнхэмкIэ республикэ меж-ведомственнэ комисиим зичэзыу зэхэсыгъоу илагъэр зерищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Александр Наролиным. Ащ Iофыгъуи 4-мэ щатэгущылагъэх.

Апэрэ IофыгъомкIэ къэгущылагъ Адыгэ республикэ наркологие диспан-серым ипашэу Пако Рэмэзан. Ар зыфэгъэхыгъагъэр ешъоным пыщагъэ хъухэрэм япчъагъэ кышыгъэкIэгъэным фэшI IофшIэнэу республикэм щызэ-рахъэрэр ары. Пако Рэмэзан къызэ-рилуагъэмкIэ, ныбжыкIэхэр ыкIи зы-ныбжъ имыкIугъэхэр ешъоным пыщагъэ мыхъунхэмкIэ пэшIорыгъэщ Iофтхъаб-зэхэр зэхэщэгъэнхэр, наркотикхэм апкъ кыкIыкIэ зипсауныгъэ зэщыкIуагъэхэм медицинэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр къэралыгъо программэу «Псауныгъэр къэухъумэгъэным хэхъоныгъэ егъэшIы-гъэныр» зыфилоу 2014 — 2020-рэ илъэс-хэм ателытагъэм кышыгъээнэфагъ. Ащ пае псауныгъэр къэухъумэгъэным-

кIэ Министерствэм Iофтхъэбзэ зэфэшъ-хъафхэр илъэсым кыкIоцI зэхыщагъэх. Ахэм ащыщых лекциехэр, зэдэгущыIэгъу-хэр, тренингхэр, социальнэ ыкIи доку-ментальнэ фильмэхэм якъэгъэлъэгъон.

— Анахъ шхъалэу тыналэ зытетыгъэ-хэм ащыщ, — кIэуатэ Р. Паком, — психикэм лъэшэу егоорэ веществохэр зэрахъылэхэ зэрэмыхъуштым, ахэм зэрарэу къахырэр нахыбэу зэралъыд-гъэлэсыштыр. Медицинэ уплъэкIунэу зэрахъагъэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, мы илъэсым нэгыри 6 ешъуакIо хъу-гъэхэу, 16-р ешъоным пыщагъэхэу алы-тагъ. Республикэм ипсихиатр-наркологхэр 2018-рэ илъэсым лекции 106-рэ къеджа-гъэх зэдэгущыIэгъуи 178-рэ, Iэнэ хъураеу 3 зэхашагъ. Зыныбжъ имыкIугъэхэм ялофхэмкIэ ыкIи яфитыныгъэхэр къэухъу-мэгъэнхэмкIэ комисиимрэ республикэ наркологие диспансерымрэ зэлхыныгъэ зэдырIэлэу мэлэжъэх. Комисиим ыгъэ-кIогъэ нэгыри 4-мэ ялэзагъэх, нэгыри 6-р мы уахътэм ауплъэкIух, 4-р мысы-маджэхэу алытагъ.

Iофыгъо шхъалэу республикэм илъхэм ащыщ ешъуагъэу машинэр зезыфэрэ водителхэр. Диспансерым иучет хэмыт-хэу, ау «щынагъо зышхъащыт купым» хахъэхэрэр нэгырэ 83-рэ мэхъух. ХэушхъафыкIыгъэ уплъэкIунхэр адызэ-рахъаным фэшI наркологие кабинетым къырагъэблэгъэгъэ нэгырэ 83-м щыщэу къекIоплагъэр 11, ахэр наркологическэу мысымаджэхэу алытагъэх.

Нэужым хэбзэукъоныгъэхэр дэгъэ-зыжыгъэнхэмкIэ программэм кыдылътэ-рэ Iофтхъабзэхэр зэрагъэцакIэрэм Красногвардейскэ ыкIи МыекIопэ рай-онхэм япашэхэр къытегушылагъэх.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр едэлунхэ амал ялагъ ныбжыкIэхэр спортым ха-щэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет зэрихъэгъэ IофшIэным. Комитетым ит-хъаматэ игуадзэу Андрей Бородин къы-зэрилуагъэмкIэ, Адыгеим щыпсэухэрэм процент 38-р (нэгырэ мини 170-рэ) спортым, физкультурэм апылтых. 2024-рэ илъэсым ехъулэу а пчъагъэр процент

55-м нэгъэсыгъэн фае. ГТО-м ишап-хъэхэр тыгъэнхэм хэлэжъэрэ нэгырэ пчъагъэр нахыбэу шыгъэнэу Александр Наролиным Комитетым ипашэхэм пшъэ-рыль афигъэуцугъ.

ХэушхъафыкIыгъэу зэхэсыгъом зы-щытегушылагъэхэм ащыщ транспот амалхэр ешъуагъэу зезыфэхэрэм яло-фыгъо. Ащ фэгъэхыгъэу къэгущылагъэх Адыгэ Республикэм чIыплэ зыгъэлэ-рышIэжыкIэхэм яорганхэм зэлхыныгъэ адырIэнымкIэ и Комитет итхъаматэ игуадзэу Долэ Долэт, Кошхъэблэ ыкIи ТэхъутэмыкIое районхэм япашэхэр.

ЗэрэхагъэуэфыкIыгъэмкIэ, Адыгэ Республикэм и ЛIышхъэу КъумпIыл Мурат унашэу зэришIыгъэу, ешъуагъэу автомобилыр зезыфэхэу къаубытыхэрэм ацIэ-алъэкIуацIэхэр район гъэзетхэм къащахауыштытхы ыкIи ахэр комисиим-хэм къарагъэблагъэхэзэ зэдэгущыIэгъу-хэр адашIышт. Мы Iофым нахъ аналэ тырагъэтынэу Премьер-министрэми къарилуагъ.

IЭШЫНЭ Сусан.

Хэбзэнчъэу Иоф зышлэхэрэр кыыхагъэщых

Иофшлалэм лумыхагъэу лажьэхэрэм япчъагъэ нахь маклэ шыгъэным фэгъэзэгъэ межведомственнэ комиссием изэхэсыгъоу бэмышлэу цылагъэр зэрищагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковам.

гъэнэфагъэхэр кыгъотызэ пшъэрылхэр зэшлуахы.

Иофшлалэм лумыхагъэу лажьэхэрэм кыыхагъэщыхкы Иофэу ашлэрэм, джащ фэдэу ахэм ящыкыгъэ медицинэ по-

Иофтхьабзэм хэлэжъагъэх цыфхэм Иофшлалэ ягъэгъотыгъэнымкы Гъэорышлалэм ипашэу Галина Цыганковар, республикэм икыалэхэм ыкы ирайонхэм кыарыкыгъэ лыкылохэу комиссием хэтхэр.

Зэхэсыгъор кыизэлумыхызе Наталья Широковам кыкыгъэгъэхэ Иофшлэн зэфыщытыкылэхэр ыкы бизнесыр хэбзэгъэуцугъэм диштэу гъэзеклогъэнхэмкы пшъэрылхэм язэшлохын АР-м и Правительствэ лэжэу ыналэ зэрэтетыр. Гумэкыгъоу кыэуцухэрэр икыоу дэгъэзыжыгъэхэ зыхъухэкы, хэбзэлэхэу ыкы страховой тынэу кыагъоихэрэм ахэшошт, республикэ бюджетым кыихэрэ ахъщэри нахьыбэ хъушт.

Пенсием кыоным зыныбжэ екылапгъэхэм Иофшлалэ ягъэгъотыгъэнымкы Иофхэм язытет кытегушылагъ Г. Цыганковар. Ащ кыизэрилуагъэмкы, Иофшлэнымкы хэбзэгъэуцугъэм кыизэрэдилытэу, аныбжэ елытыгъэу цыфхэм ялофшлэн фитыныгъэхэр ыкы яшхъафитыныгъэ укыуагъэ мыхъунхэмкы республикэм бэ щашлэрэр. Иофшлэн языгъэгъотыхэрэми Иофшлалэхэм алухэми зэдэгущылагъухэр адашых. Иофыгъоу кыэуцухэрэм ядэгъэзыжынын фэорышлэрэ «Линие плырым» ителфонхэм Иоф ашлэ. Мы лэныкыомкы хэуконыгъэхэр кыыхагъэщыгъэхэу агъэунафыгъэп.

2018-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 1-м ехъулэу пенсием кыоным ыныбжэ екылапгъэу нэбгырэ 913-рэ Адыгеим щэлажъэ.

— Пенсием зыщыкылоштхэ ныбжэу агъэнэфагъэм нэсынхэмкы илъэси 5 кыэнагъэмэ ары пенсием екылапгъэкы залытэщтыр. 2019-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кыыщыублагъэу ащ кыуачлэ илэ хъушт. Ащ кыыхэкылу кыулыкыум Иофшлэни зэхъокыныгъэхэр фэхъуштых.

Гушылэм паче, пенсием зыныбжэ екылапгъэу учетым хэуцуагъэм Иофшлэгъэ илъэсэу илэр хулыфыгъэмкы — 25-м, бзылфыгъэмкы — 20-м кыыщымыкы, илъэсэу ащ кырагъэхэрэ пэпчэ тхэмэфитлу пособиер кыизэрэратышт илъэсым джыри фыхагъэхэшошт, — кылуагъ Г. Цыганковар.

Нэужым пенсием кыоным зыныбжэ екылапгъэм Иофшлэн фитыныгъэхэр кыэухъумэгъэн-

хэм Иофыгъохэр районхэм ыкы кыалэхэм ащылэжъэрэ комиссиехэм язэхэсыгъохэм кыыщалэтынхэу, мы лэныкыомкы Иофхэм язытет янэплэгуу рамыгъэкынуу Н. Широковам кыарылуагъ.

Мы гумэкыгъор дэгъэзыжыгъэным фэорышлэрэ межведомственнэ Иофшлэкы купхэр муниципальнэ образованиехэм экылами ащызэхашагъэх. Муниципалитет пэпчэ ежэ екылапгъэ

лисахэр зэрагъэпсыхэрэ шыкыкы муниципалитетхэм ялыкылохэр кытегушылагъэх. Мы илъэсыр кызыхъагъэм кыыщыублагъэу нэбгырэ мини 6,4-м ехъумэ шхъэихыгъэу Иоф ашлэ. Мы илъэсым имэзибгъоу пыкыгъэм изэфэхысыжыхэмкы, Иофшлалэм лумыхагъэу лажьэхэрэм пенсие хэгъэкынуу афашыгъэр сомэ миллион 21-м ехъугъ.

КИАРЭ
Фатим.

Лъэпкы культурэм зэфыщагъэх

Хабзэ зэрэхъугъэу, Мыекыопэ кыэралыгъо технологическэ университетым лъэпкы культурэхэм яфестивалэу «Мы едины!» зыфилорэр тыгъэгъазэм и 17 — 18-хэм щыкыуагъ.

Мы уахътэм лэкыб кыэралыгъо 40-м ехъурэмэ кыарыкыгъэ студент нэбгырэ миным нахьыбэ апшъэрэ еджапкы члэс. Иофтхьабзэу зэхашагъэм ипшъэрылхэр — лъэпкы хабзэхэр кыизэтэгъэнэжыгъэнхэр ыкы хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэныр, лъэпкыхэм якультурэ ыкы ялэшагъэхэр кыгъэнэжыгъэнхэр, студентхэм азыфагу зэгурылоныгъэ илыныр. Цыф лъэпкы зэфэшхъафхэм ятарихъ ыкы яшэн-зэхэтыкылэхэр ныбжыкылэхэм ашлэн, ахэм лытэныгъэ афашын фае.

Апэрэ мафэм лъэпкы зэфэшхъафхэм яшхыныгъохэр фестивалым хэлэжъагъэхэм кыагъэхъазырыгъэх. Университетым ия 3-рэ кыат мэкылай кыыхъэу тетыгъэхэм зэрэтефэу шхыныгъо лэшу бэдэдэ ателыгъ. Студент пшъэрыхъакохэри нэгущылоу кыеблэгъагъэхэм апэгъокыштыгъэх. Мы кыгъэлэгъоным адыгэ, урыс, туркмен, ингуш, чэчэн, палестин ыкы афган пшъэрыхъаплэхэм ащашырэ шхыныгъо пчъагъэхэр кырахылапгъэх: салатхэр, лэшу-лушлэхэр, шъонхэр...

Бгъэшлэгъон фэдиз шхын мыщ кыыщылэгуу. Адыгэ кыуае хашыкы хабзэ гъомылапхъэхэр, урыс оладийхэр, чэчэн «пшъэрыхъакохэм» ялэшагъэхэр, Палестинэм кыыщыкылырэ уцхэм ахэгъэжыкылыгъэ супэу муплохэя, нэмыкыхэри.

Фестивалым хэлэжъэхэрэм кыахэхъагъэ Мыекыопэ кыэралыгъо технологическэ университетым и Президентэу Тхьакыуцынэ Аслъан. Ианэхэр экыла ащ кыиплыхъагъэх, шхыныгъохэм ахэлагъ, зэрэупщырыхъэгъэ шыкылэхэм акылапчлагъ ыкы шлурэ дэгъугъэрэ апэкыла кыкылау шылэнхэу афэлэлуагъ.

Тыгъэгъазэм и 18-м фестивалыр мэфэкы концерткы зэфашыжыгъэ. Мыщ лъэпкы шъуашэхэр, кыашхэр кыыщыгъэлэгуагъэх. Хэлэжъэгъэ постэури щытхэу тхылыхэмкы, шлухъафтынхэмкы хэгъэунафыкылыгъэх.

ИШЪЫНЭ
Сусан.

Сурэтыр **Ишъынэ Аслъан тырихы-**

«Яфитыныгъэхэр зэфэдэщтых»

Мыекъуапэ дэт поликлиникэхэр зэрэзыхагъяхъхэрэм, ахэр джы зэпхыгъэхэу лоф зэрашлэщтым ехылагъэу къэбарлыгъэлэс амалхэм къатэуи хъугъэ, цыфхэри яшыпкъэу рыгушылагъэх.

Шэклогъум и 1-м къыщегъэжъагъэу джы поликлиникэхэр зэклары зы гупчэ епхыгъэхэу, зы врач шхъалэ ялэу мэлэжъэх.

Охътэ клэклым системэм зэхъоклыныгъэу фэхъугъэхэм уатегушылэнккэ пэсаломы, поликлиникэхэр зэклары зэпхыгъэхэ зэрэхъугъэм цыфхэм шлуагъэу къафихыштым ехылагъэу гуцылэгъу тшыгъэ ахэм яврач шхъалэу Емтыль Оксанэ. Илъэс зэклэлыклогхэм ар врачэу, врач шхъалэм игуадзэу районным цылэжъагъ, етланэ АР-м псауныгъэр къэхъумэгъэнымккэ иминистрэ игуадзэу лоф ышлагъ.

— Зэхъоклыныгъэхэм сыда цыфым шлуагъэу къыфахыштыр?

Поликлиникэхэр зэпхыгъэу лоф зэрашлэщтым ишлуагъэккэ зэккэ сымаджэхэм ящыклогъэ лэзэн фэлэ-фашлэхэр зэфэдэу агъотынхэу амал ялэщт. Ары пшъэрылэ шхъалэу зэхъоклыныгъэхэм ялэр. Поликлиники 6 Мыекъуапэ дэтыгъ. Ахэр зэрэзетегъэпсыхъагъэхэмккэ зэфэдэгъэхэп. Зым медицинэ техникэу илэр мэккэ дэдагъэти, исымаджэхэр адрэ поликлиникэхэу УЗИ, рентген, лабораторие ыккы нэмыккэ псэуалэхэр зилэхэм зэзгъыныгъэ адырилэу ыгъаклоштыгъэх ыккы ыпккэ афитыштыгъ.

Апэ поликлиники 3 зэхэгъэхъажыгъагъ. Зэрэхъуштыр ашлэрэпти, лъэшэу фэсакъыхэзэ ялофшлэн рагъэжъэгъагъ. Етланэ нафэ къэхъугъ а лофшлэккэм мэхъанэу илэр ыккы ащ непэ тыккыфэккылауагъ. Джы къалэм поликлиники 3 дэт. Ахэр яамалхэмккэ зэфэдэхэп, ау зэпхыгъэхэу лоф ашлэщт.

Мы поликлиникэу N 1-у урамэу Школынэм тетым адрэхэр къепхыгъэхэ хъугъэ. Нэбгырэ мини 111-рз зэккэмккы къытфэгъзагъа.

— Урамэу Чкаловым ыцлэ зыхъырым тетыгъэ поликлиникэр сыд фэдэу непэ къэнагъа?

Ащ мы поликлиникэм хэтэу лоф ешлэ. Участковэ врачхэр, гинекологхэр, физиокабинетыр, лъыр зыщатырэ кабинетыр, рентген къулыкъур, процедурнэ кабинетыр къэнагъэх. А поликлиникэм, адрэхэм ялытыгъэмэ, нахъ амал дэгъухэр илагъэх.

Ащ имызакъоу, цыфхэм лэжъапккэу къахъырэри зэфэдэгъэп. Гуцылэм пае, Чкаловым тет поликлиникэм илофшлэхэм къагъахъэрэр урамэу Комсомольскэм тетым лоф цызышлэхэрэм атеклыштыгъ.

— Адэ зы къалэм дэт поликлиникэхэм ялофы-шлэхэм ялэжъапккэ зэфэдэ шлыгъэнымккэ зэ-

хъоклыныгъэхэм яшлуагъэ къэклогъта?

Джырэ нэс лэжъапккэмккэ зы тариф сеткэ щылагъэп. Ежъ поликлиникэ пэпчэ иамал елытыгъэу ар ыгъэуцштыгъ. Джы къыхъащт илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжъагъэу лэжъапккэр зэблэхъугъэ хъушты.

— Адэ джы мы лъэбз-къоу шэклогъум шлуагъэ-гъэм къэралыгъомккэ фэдэ горэ хэлъа? Зы-класлорэр джы поликлиникэхэм яврач шхъалэхэм ялэнапккэ зэрэмылэжыштыр, админист-рацияу ялагъэхэр нахъ цыккы зэрэхъуштыр ары.

Хэтккы шхъэфэп ахъшэр нахъ клэугъоагъэ зэрэхъуштыр.

Ау ар непэ-неущэу къэлээгъоштыт, сыда плэмэ лудгъэккы-гъэхэм мээитлэм тефэрэ ахъшэу расчэнтэу яттыгъэм ар апэлухъагъ. Ау экономия тшыгъэмккэ медицинэ псэуалэхэр тцэфынхэ фае. Хэзгъэунэфыккымэ сшлоигъу, поликлиникэхэм алудгъэккыгъэхэр врачхэр арэп, нэмыккэ лофшлэу алутигъэр нахъ маккэ тшыгъэ. Гуцылэм пае, ыпшъэккэ къызэрэщытлауагъэу, администрацием хэт пчъагъэм къыщыдгъэклагъ, расчэнтэ от-дэлыр, юристхэр, операторхэр, хызмэтыр зезыхъэрэ къулыкъур ары нахъ маккэ тшыгъэр.

— Поликлиникэхэм яврач шхъалэу илъэсы-бэрэ лэжъагъэхэм ялэ-напккэ нэмыккэ зэрэхъу-штым сыдэуштыр къе-уцоллагъэхэ?

Ащ бырсыр къыпкыгъэп, врач шхъалэ пэпчэ къыгурылауагъ лофыр нахъыбэрэ клишын зэримылэккыштыр. Нэмыккэ поликлиникэхэм зэзэгъыныгъэ адашлэ ясымаджэхэр ахэм адэжъ агъаглохэзэ къызэрау-плэккыгъэхэм пае ахъшэу атыжын фаер апшыныжынэу амал ялагъэп. Джы ащ фэдэ лофшлэ-ккэ тилэжыштыт.

— Къалэм иполиклин-икэхэм сыд непэ яахъшэ-икъэккылапккэ?

Ахэр джы къэлэ админи-страцием епхыжыгъэхэп. Псау-ныгъэр къэхъумэгъэнымккэ Министерствэр ары тызэпхы-гъэр, ау къэклогккэ шхъалэу тилэр ОМС-р ары.

— Поликлиникэхэр зэ-клары зэпхыгъэхэу, зы-нащэ ялэу лоф ашлэныр Адыгеур ара апэрэу къе-зыгъэжъагъэр, хъаумэ-ащккэ Урысыем щысэ-хэр илэхэ?

Мы зэхъоклыныгъэхэр зедгъэжъагъэхэр бэшагъэ. 2013-рз илъэсым мы лъэныкъомккэ Москва лофшлэккэу илэм зыщы-дгъэгъозагъ. Къасломэ сшлоигъу, медицинэм исистемэ илофшлэккэ зыуплэккынуэ Адыгеим къагло-хэрэм мыщ фэдэ къэлэ цыккылым поликлиникэу дэтыр ашлуабэу агъэшагъоштыгъ. Етланэ а лоф-шлэккэр нахъ дэгъоу зэдгъэ-шлэнэу Москва тыккылауагъ, ащ ыуж Севастополь тыщылауагъ, сыдэу щытми, мы зэхъоклыныгъэм тыккыфэккылауагъ.

— «Бережливая поли-клиника» ылоу проект щы...

Ары, ащ тэ 2017-рз илъэ-сым ижъоныгъоккэ мазэ къы-щегъэжъагъэу тыхэтэу лоф тэ-

шлэ. Тиреспубликккэ ащ поли-клиники 3 хэлажъэ. Мы илъэ-сым илоныгъо мазэ а проектым иапэрэ уцугъо тыухыгъэ. Мые-ккэопэ поликлиникэу Елена Мокрищевар зипащэр ащ дэ-гъоу зэрэхэлажъэрэм пае ми-нистрэу Скворцовам къыхи-гъэщыгъ, ыцлэ къырылауагъ.

Клэугъоным къыккырэп уахътэр гъэлэплэгъэныр, ащ фэдэ къыхъэу лофшлэныр зэхэ-пщэныр ары. Уахътэр клэзыу-гуаехэрэм ащыщ регистра-турэм илофшлэн нэмыккэу зэ-хатцэу зэрэхъугъэр. Ахэм джы цыфхэр алутижыхэп. Нэбгырэ пэпчэ ешлэ иуахътэ ыккы ащ ехъулэу занккэу иврач еккылапккэ.

— Сыдрэ зэхъоклыныгъы-цыфхэр егъащтэх, ло-фыр нахъышлу мыхъу-штыр нахъыбэрэмэ къа-шлэшы. Адэ къэсымэ-джэгъэ ныоу невролог-зищыклагъэу поликли-никэм къэккылауагъэм «къи-хъащт мазэм и 12-м не-врологым дэжъ зыхънт-хэн плэккыштыр» зепло-ккэ сыда къэхъулэ-штыр?

Ащ фэдэ сымаджэхэм апае поликлиникэхэм хэушхъа-фыккыгъэхэу кабинетхэр ялэх, «Кабинет неотложной помощи» ылоу. Ащ сымаджэр члэхъанышъ, изытет аулпэккыштыр. Ищыклагъэм елытыгъэу дэзеклоштыт. Шып-къэр плэштмэ, клэ пстэуми зы-фэбгъэсэн фае.

— Поликлиникэхэм «мэ-фэ стационархэу» яла-гъэхэр къэнэщтхэбэ?

Ары, ахэм план гъэнэфагъэм тетэу лоф ашлэ. Медицинэ лэ-пылэгъу зищыклагъэм ичэзыу стационарым иврач къегъэнафэ.

— «Больничнэ лист-хэм» ялоф зыпкъ иуцо-жыгъэбэ?

Ары, ащ тхъамэфитлу нылэп тызэрэпылыгъэр. Зэблэккыгъо уахътэр ары ахэм гумэккыгъо къызапккыгъэр. Организациеу юридическэу мытхыгъэм мы-хъур илэн ылэккыштыгъагъэп. Ары гумэккыгъо тлэккыр къызы-пккыгъэр.

Джыри зэ къэсложымэ сшло-игъу, непэ пшъэрылэу тилэр сымаджэ пэпчэ медицинэ-са-нитар лэпылэгъу егъэгъотыгъэ-нымккэ зэфэдэ амалхэр ялэнхэр ары. Поликлиникэм къэклогъэ сымаджэ пэпчэ иуплэккынккэ пэрыохъу щымылэным тыпы-лыштыт.

— Тхъауегъэпсэу, щэла-гъэрэ ккылапккэ Тхъэм-ккыует.

СИХЪУ Гошнагъу.

Непэ пшъэрылэу тилэр сымаджэ пэпчэ медици-нэ-санитар лэпылэгъу егъэгъотыгъэнымккэ зэ-фэдэ амалхэр ялэнхэр ары.

ХьыкумышIхэм къафэгущIуагъэх

Теуцожь районыр Тэхьутэмыкое районым 1983-рэ илъэсым кыхахыжы, ащ игупчэ ашыжьыгъагъ Адыгэкъалэ. Джащ къыщегъэжьагъэу, илъэс 35-рэ хуьгъэу, Теуцожь район хьыкумыр мыщ дэт.

А хуьгъэ-шлагъэм фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхыхъу бэмышIэу ахэм ялофшIапIэ щырагъэкIокIыгъэм ягушIуагъо адагъошIнэу квеблэгъагъэх Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трахьо Аслъан, Теуцожь районым иадминистрация ипашъу Хьачмамыкьо Азэмат, Адыгэкъалэ имэрэу ЛIыхэсэ Махьмудэ, республикэм ыкIи краим ярайонхэм ащыщхэм яхьыкумхэм ятхьаматэхэри, нэмыкIхэри.

Апэ Теуцожь районым ихьыкум итхьаматэу Шумэн Байзэт шлуфэс гуцылэ фабэхэмкIэ хьа-кIэхэм закыфигъэзагъ, ягушIуагъо къадагъошIнэу кызырэкIуагъэхэр зэрагъопэшхор кы-луагъ, зимэфэкIхэм шлоу щылэр къадэхъоу, ящытху арагъалозэ лэжьэнху, законом рыгуа-зэхэзэ цыфхэр агъэрэзэнхэ альэкIынэу къафэлъэлуагъ.

Тызхэт илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ и 1-м республикэм ихьыкумхэр загъэпсыгъэхэр илъэс 96-рэ хуьгъэ. 1922-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 1-м Адыгэ хэкум хьыкумхэр апэу щызэхашъэху щырагъэжьагъ, 1922-рэ илъэсым Адыгэ хэку хьыкумым илагъэр народнэ хьыкумитIу. Ахэр Лахъшыкъуаерэ Кошхьаблэрэ ащылагъэх, народнэ следователищыр Краснодар, Шэбэнэхьаблэ, Хьаку-рынэхьаблэ адэсыгъэх.

1959-рэ илъэсым Теуцожь район хьыкумым итхьаматэ-гъэр Чыржын Аскэрбий. Ащ ыуж 1963-м кыщегъэжьагъэу илъэсипшIэ а IэнатIэм лутыгъэр КIыкI Даутэ. 1965 — 1966-рэ илъэсхэм ХьутIыжъ Муратбек хьыкумым итхьаматэ. Нэужым ар юридическэ шIэныгъэхэмкIэ апэрэ доктор хуьгъагъэ, Пшы-зэ къэралыгъо университетым иорфак икафедрэ ипэцагъ, ипрофессорыгъ.

Ахэм ауж илъэс зэкIэлъы-кIохэм Теуцожь район хьыку-мым итхьаматэагъэх Жэнэ Бо-

рисэ, ЛIылуужу Сарэ, Арсентий Серебряковыр, Евгений Степановыр, Гьонэжыкьо Муратбек, Владимир Красавиныр, Бэрэтэрэ ТIалый, Лъэцэр Хьа-риет. 1963-рэ илъэсым кыщегъэжьагъэу 1983-м нэс Теуцожь район хьыкумыр Тэхьутэмы-кьюае дэтыгъ. 1983-рэ илъэсым кыщыублагъэу нэпэ кызнэ-сыгъэм зыдэщылэр Адыгэкъал.

— Джащ фэдиз уахътэм — 1983-м (тыгъэгъэзэ мазэм) кыщыублагъэу 2014-рэ илъэ-сым нэс Теуцожь район хьы-кумым итхьаматэагъэр Нэхэе Зэчэрый, — ипсэлъэ кIэкI кы-щылэуагъ Шумэн Байзэт. — ЛIэ-шIэгъу щанэм ехъурэ район хьыкумым ипэцагъ, ищытху аригъэлуагъ, Урысыем, Респу-бликэм ятын лъапIэхэр кыфа-гъэшъошагъэх. Зипэцэ коллек-тивыр даху зерицагъ, ахэр IофшIэкIэшIум фиплугъэх, ащы-щхэр нэмыкI районхэм яхьы-кумхэм ятхьаматэху мэлэ-жьэх, сэри ахэм сачыщ.

Мары ишхъэгъусэу Светла-ни, ыпхъоу Зареми къедгъэ-

блэгъагъэх. Тигуапэ Заремэ ятэ илъагъо лъыгъэкIуатэзэ Тэхь-утэмыкое районым зэгъэшIуж хьыкумышIэу зэрэщылажьэрэр. Нэпэ коллектив дэгъу тIэмэ, тищытху аломэ, тиунэу Iоф зыщытшIэрэр республикэмкIэ анахъ дэгъумэ, тызщыкIэрэ щы-мылэу тылэжьэн тэлъэкIымэ, а зэпстэур зышIушIагъэр Нэхэе Зэчэрый. Ар тцыгъупшэрэп.

ИкIэухым Шумэн Байзэт рес-публикэмкIэ япашъу Трахьо Аслъан апэрэ мафэм кыщегъэжьагъэу сьд фэдэрэ Iофы-гъокIи упчIэжьэгъоу зэряIэм,

Iоф зышIэрэ БжыашIо Светла-нэрэ.

Джащ фэдэу районым ихьы-кумышIхэм ямэфэкIыкIэ къа-фэгущIуагъэх Адыгэкъалэ имэ-

Тызхэт илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ и 1-м респу-бликэм ихьыкумхэр загъэпсыгъэхэр илъэс 96-рэ хуьгъэ. 1922-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 1-м Адыгэ хэкум хьыкумхэр апэу щызэхашъэху щырагъэжьагъ, 1922-рэ илъэсым Адыгэ хэку хьыкумым илагъэр на-роднэ хьыкумитIу.

ренэу Iэпылэгъу къазерафэху-рэм афэшI зэрэфэразэхэр, непи уахътэ кыхыгъэкIи ялофшIабзэ хэлэжьэнэу кызыр-блэгъагъэр зэрагуапэр кылуагъ. Джащ фэдэу Адыгэкъалэ имэрэу ЛIыхэсэ Махьмудэ Теуцожь районым ипашъу Хьачмамыкьо Азэматрэ зэгурыланыгъэ азыфагу илъэу зэрэзэ-дэлажьэхэрэм шлуагъэ кызырэхьырэр кы-хыгъэщыгъ.

Ащ ыуж мэфэкI зэ-хахъэм кыщыгушIагъ республикэм и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трахьо Аслъан, коллек-тивым гуцылэ фабэхэр филуагъэх, ящытхуо аlorэм тапэкIи хагъэ-хьонэу къафэлъэлуагъ. Теуцожь районым ихьыкум итхьаматэу Шумэн Байзэт Щытху тхылъыр ыкIи коллективым кыфыхы-гъэ ноутбукыр аритыжьыгъ. Ащ пыдзагъэу Трахьо Аслъан шлу-хьафтынхэр афишыгъэх хьы-кум системэм илъэс 42-рэ хьа-лэлэу щылэжьэгъэ хьыкумы-шIэу Лъэцэр Хьариетрэ илъэс 25-рэ хуьгъэу хьыкумышIэу

рэу ЛIыхэсэ Махьмудэ, Теуцожь районым иадминистрация ипашъу Хьачмамыкьо Азэмат, Мыекъопэ гарнизоном ихьы-кум итхьаматэу Валерий Со-ломатиныр, Мыекъопэ къэлэ хьыкумым итхьаматэу Виктор Вологдиныр, Шэуджэн район хьыкумым итхьаматэу Къоджэ Тимур, Урысыем иористхэм я Ассоциация АдыгэкъалэкIэ итхьаматэу, ПенсиейхэмкIэ фон-дым икьутамэу Адыгэкъалэ дэтым ипашъу Мыгу Адам, нэмыкIхэри.

Адыгэкъалэрэ Теуцожь рай-онымрэ янароднэ депутат-хэм яунашъохэмкIэ Адыгэ Рес-публикэм и Апшъэрэ хьыкум и Тхьаматэу Трахьо Аслъан Адыгеим хьыкум системэр зы-щызэхашъагъэр илъэс 96-рэ зэрэхъурэм ехъулэу «Адыгэ-къалэ ицIыф гъэшIуагъ» ыкIи «Теуцожь районым ицIыф гъэ-шIуагъ» зыфилорэ щытхуцIэ-хэр кыфаусыгъэх, М. ЛIыхасэ-мрэ А. Хьачмамыкьомрэ Трахьо Аслъан фэгущIохэзэ, кыфа-усыгъэ щытхуцIэхэр къэзы-ушыхьатырэ тхылъхэр раты-жьыгъэх.

Адыгэ Республикэм ихьы-кум департамент и ГъэlorышIа-плэ ищытху тхылъхэр Теуцожь районым ихьыкум изэхэсыгъо-хэм ясекретарьху ТхьалI Си-мэрэ Пэрэныкьо Фатимэрэ, район хьыкумым итхьаматэ илэпылэгъоу Хьут Мариет, яшо-ферэу ТIэшъу Инвер къафи-гъэшъошагъэхэри мыщ щара-тыжьыгъэх. Джащ фэдэу Хьач-мамыкьо Азэматрэ ЛIыхэсэ Махьмудэрэ районым ихьыкум щылэжьэрэ нэгъырэ 15 фэдизмэ къалэмрэ районымрэ ящытху ыкIи ярэзэныгъэ тхылъхэр ара-тыгъэх.

Теуцожь районым ихьыкум итхьаматэу Шумэн Байзэт къа-лэмрэ районымрэ яадминист-рацияхэм япашъэху ЛIыхэсэ Махьмудэрэ Хьачмамыкьо Азэ-матрэ зэрафэразэр арилозэ нэпэеплъ шлухьафтынхэр ари-тыгъэх. МэфэкI зэхыхъэр гум кынажьэу рекIокIыгъ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

ТхакIом иеплъыкI

ТытхъамыкIа, хъаумэ тыбая?

Фэтэрэу сызычIэсыр Мыекъуапэ иурамэу Пролетарскэм къатибгъу хъурэ унэу тетхэм ащыщ зыхэтыр. Къэлэ пчэгу пIоми хъушт. ШапIэу тиунэ хэтым ипэчынатIэу хэкIыр зэрэтэкъорэ контейнерхэр шытых. Унэр ины, унагъоу чIэсыр бэш, ахэм шIэхэу арыз мэху.

Кушхъэфачъэхэм атесхэу хульфыгъэхэр а контейнерхэм къакIуалIэхэш, ахэлыху-хъэх. Ахэм хэкIым кыхахырэр яхъэхэм, ячэтыухэм е ша-губзыухэм афахъэу апэрэмкIэ къыпшIошIышт. Ащ фэдэхэри ахэтынхэки хъун, ау... Нэбгы-рэ зырыхэм кыхахыгъэр зыуалхъээ ашхэу олъэгъу. На-фэба гъомылапхэм фэмыны-кхэхэм, хэкIым кыхахыгъэр зэрамышхыштыр.

Хульфыгъэхэм язакъоп, бзылфыгъэхэри ахэлыху-хъэхэу пльэгъушт. Сигъунэгъу бзылфыгъэу изакъоу псэурэр мафэ къэс мызэу, мытIоу а контейнерхэм адэжъ макIо. Ахэм кыхахырэр зэригъэшхын хы, чэтыуи, шагубзыуи зэри-мыIэм сышчыгуаз. Зэрэхъурэм-кIэ, кыхахырэр еж ешхы.

Ахэр зыслэгъухэрэм зигъот макIэу шыIэр бэу зэсэлэжы, ау етIани гу зылыстэхэрэм нэмыкIыми сарагъэгупшысэ. ЧIэудзыжыным джыри нэ-мысыгъэу, теплъэшIу зилэ шы-гынхэр джа контейнерхэм ядзэкIыгъэхэу, унэгъо псэуа-лIэу джыри мыкIутагъэхэр зэхэжыгъэхэу, ошэкIур псэухэр альапсэ илхэу макIэп къы-зэрэхэкIырэр. Ахэм сицIыкIу-гъом тищIэкIагъэр зэкIэм сыгу кыгъэкIыжы.

А-е-насын, сызэцIыкIум ахэм афэдэ шыгынхэр силагъэхэмэ. Шыгынным сыфэныкIозэ къэс-хыштыгъ. ШъэожъиплI тыху-штыгъ, джанэ, гъончэдэ е нэ-мыкI шыгын тфачэфэу кызы-рэхэкIырэр зэгъорэ дэдагъ. Сшынахыжъ Хысэ фэмышIу-жъу кышчызыжырэр сэ кы-сатыжыти, сагъэлэжъжы-штыгъ. Ащ фэдагъэх сшынахы-кIэхэри.

Тикъуаджэу КъээзэныкIое-жым ублэпIэ еджапI нылэп дэтыгъэр. Ар кызысэхуым,

еджэныр лъызгъэкIотэнэу Едэ-псыкIоежым дэтым сычIэхъэ-гъагъ. КилометриплI фэдизкIэ тикъуаджэ пэчыжъагъ. Ащ сы-кIо зэхъум ыльэгъу хъабыкIу-шъом хэбзыкIыгъэу, чэтэн Iу-жур ынапэу цокъээзекIадэ сшы-гъыгъ. Бжыхъэр ошIоу, фэбэ-мэ, пшыгынкIэ Iэрыфэгъугъ, ау кызысэхуым пльакъохэр уцIыныгъэхэу ухэтыштыгъ.

Тянэ ыгу кысэгъуи кыси-луагъ:

— Чатибэ дэжъ сыклоныш, хъэшъо цуакъэу ышIыхэрэм афэдэ къыпфэгъэшIын нахъ, хъунэп. Естынгущэ силэп, ау сыкызысэхуым, ыгу кысэгъумэ сыфэрэзэн.

Чатибэр тигъунэгъугъ, Пэнэ-шъу Зэчэрые ыкIо нахыжъ. ЦокъэшIагъ. Автомобиль щэрэ-хъэр зэтыритхыхэти, цокъэ лъэгухэр ахибзыкIыштыгъ, хъэшъо пIуакIэхэм напэхэр ахи-шыкIыштыгъ. ЫпкIэ емытэу цуакъэ пфимышIыми угу ебгъэ-нэу шытыгъэп, кIэлабэ илагъ. Цуакъэу ышIыхэрэм, афиды-жыхэрэм къакIахэрэр ары фэдэ къэкIуапIэу илагъэр, уна-гъор зышыгуштыгъэр. Арэу щытми, тянэ ащ дэжъ кIуагъэ, илхэу зысэгъэгъуазэм, кы-рилуагъ:

— Ори ошIэ хъатыркIэ зы-горэм фэсшыным силоф зэрэ-темытыр, ау укызыкIогъахэ-кIэ уилхэу пфэгъэгъэкIэн. Хэт ышIэра Сэфэр еджэгъэшхо хъумэ, ишIуагъэ кысигъэкIы-жынкIи пшIэнэп.

Охътабэ темышIагъэу Чатибэ хъэшъо цуакъэхэр кысфишIы-гъэх. СащыгушIуагъэ, игъо-имы-гъом сыпымылIэу зышыслъэхи еджапIэм сыкIуагъ. Мафэр ты-гъэу, фэбэу шытыгъэти, слъа-кхэхэр арыпыхагъэх, псы-жъуагъэм хэтхэм фэдэ хъугъэх. ЕджапIэм сыкIыкIыжы сыкы-зэкIожым, цуакъэхэр зышыс-хыи тянэ фэсыдзыгъэх:

— Ма, кысфэзышIыгъэм фахыжыри етыжых.

— Сид къэхъугъэр?

— Слъакхэхэр арыпыхагъэх.

— Ащыгъум къэуцIыфэ зышымылIэгох.

КъэуцIыфэ сежагъ. Мэфэ чыIэу, ос тIэкIуи къэсыгъэу хъэшъо цуакъэхэр зышыслъэхи еджапIэм сызэкIом слъакхэхэр чыIэ арылIыхагъэх. Сыкы-зэкIожым джыри цокъитIур тянэ фэсыдзыгъэх:

— Ма, кысфэзышIыгъэм фахыжыри.

— Джыри сид хъугъэ?

— Слъакхэхэр арыштыхъа-гъэх.

— КIо, сшIэрэп ащыгъум кыпфэсшIэштыр.

ЕдэпсыкIое еджапIэри гу-рыт имыкIу еджапIэу а лъэ-хъаным шытыгъ. Яблэнэрэ классыр кызысэхуым, еджэныр джыри лъызгъэкIотэным пае гурыт еджапIэ зыдэт къуа-джэхэм сахэлыхуухы Пчыха-лыкIуае къахэсхыгъагъ. Ар километрэ 13 — 14 фэдизкIэ пэчыжъагъ, ау ары анахъ пэ-благъэу шытыгъэр. Пчэдыжъ къэс ащ укIозэ уеджэныр Iэ-шIэхыгъэп. СыныбжыкIэти, сыклоныр къин кыссыхъушты-гъэп, пчэдыжърэ жъэу сыкы-

зэрэтэджырэр ары сшIокIы-ныгъэр.

Бжыхъэр ошIуфэ сыклоныр мыкIыныгъэми, ар хэкIуати ошхым кыгъэжъэу кызыеублэм, шыгынкIэ сыфэхъазырэпти, еджэныр чIэсыдзыжыныу хъу-гъэ. КыкIэлъыкIорэ бжыхъэми а дэдэр кысэхъулапэ. Сызэры-сын унэ къуапэ горэ сымыубы-тэу седжэн зэрэсымылIэкIы-штыр джащыгъум сшIошъ хъу-гъэ. Ау ари сэркIэ IэшIэхыгъэп. УнапкIэр мазэ къэс стыным силоф тетыгъэп. Нахъ пыутэу кытфэклуным пае нэбгыри-щэу, Бэрэтэрэ Рэщид, Пэнэ-шъу Алай, сэры, тызэгъахы ПэнэжыкIуае унэ къуапэ горэ щытыубытыгъагъ.

Ащ дэт еджапIэм иенэрэ класс сыщеджэ зэхъум зы гъон-чэдэ нахъ силагъэп. ШэкIэу зыхэшIыкIыгъэр дэигъэп, офи-церхэм гъончэдэу ащыгъэхэм афэдагъ, ау ыльапэ псыгуа-бзэщыгъ, шазмэм дэупкIэгъэ-ным дэгъэшIыгъагъ. Сэ тыдэ шазмэ кысхыни?! Ащ фэдэ гъончэдэ къэсщэфынуи сиамал кыхыштыгъагъэп. Сшынахыжъ Хысэ кыулыкIум ащи ипIалъэ кызыеухым зыхаригъэтхъы-гъагъ. ДзэкIолIхэм ящыгынхэр зычIэлъ гъэтылIыпIэм тесы-

штыгъ. Ащ кысфигъэхыгъагъ.

Гъончэдэжым ыльапэхэм хъэ-дэн апыдэгъагъ. Ар къэмылIэ-гъоным пае лъэпэдыр къытес-лъашъоштыгъ, ау сшIуецохъо-хыжыштыгъ. Ахэр емыцохъо-хынхэм пае IуданэкIэ тесыдэ-гъагъэх. Гъончэдэж лъэпэ псы-гъохэр слъэкIапIэ къефызэкIы-гъэхэу, лъэпэдхэр апыдэжы-гъэхэу зыльэгъухэрэр кысфы-реплъэкIыхэти, IущхыпцIыкIы-штыгъэх.

Гурыт еджапIэр къэсыухы, Краснодар макъумэщ институтэу дэтым сыщеджэнэу сызэкIом шыгынэу силагъэхэм ягугъу къэпшIынкIэ укIытагъо. ШэкI кызырыкIо дэдэм хэшIыкIыгъэу, ежъашъоу, шъолпырэу илэхэр кыхэмышчыжыхэу кIэко зэпыл, зы басмэ джан, альапэхэм ыкIи альэдакхэхэм шъо апыдагъэу, атхъау чэтэн Iужьум хэшIыкIы-гъэу цуакъэ зэкIэмкIи силагъэр.

Сыкызысэхуухагъэр унэгъо Iужьугъ, нэбгырипшIэу тисыгъ. Сятэрэ сянэрэ шъэуиплIырэ зы пшъашъэрэу тырIагъ, тянэжъ ыкIи тятэшитIур. Тыздэгъолы-штымкIэ тилоф дэигъэ. Тянэрэ тятэрэ тэ тыргъусэу пщэрыхъа-плэр ары тызэрылIыштыгъэр. Ащ зы пIэклорыжъ нахъ итыгъэп. ЗынкыльфыгъэхэмкIэ пэцэ пIагъэм хэшIыкIыгъэ ошэкIу-рэу цокъэндзыжыекIэ зэхэлү-лагъэхэм, тебзи ямылIэжъэу, тателыштыгъ.

Тышхэн фалIэу, ау тшхын тимыIэуи бэрэ кыхэкIыштыгъ. Сыгу къэкIыжыи тянэ хъалыгъу ыгъэжъэнэу хъакум зыригъэу-цокIэ, къажъэу кырихыжыымэ хъалыгъу такыр къытитыным тышыгугъэу тызэрэфэмыгъо-лыжыштыгъэр.

Ахэм сызэгупшысэрэм «шы-кур» сэлэ. Ащ елIытыгъэмэ, джы тищIахэ нахышIу зэрэ-хъугъэр нафэ.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр.
ТхакIо.

Шъуимыльку кыуухъумэшт

ИлъэсыкIэ мэфэкIхэм цыфхэр нахъ жъугъэу мэщафэх, ахъабэ агъэкIоды, ащ епхыгъэу банк картэхэр бэрэ агъэфедэх.

Ащ дакIоу цыфым кылэжы-гъэ ахъэм зыналэ кытезидзэ-хэрэм япчъагъи хэхъо. Зэпы-мыоу ахъэр агъэзекIо зыхъу-кIэ, бздэжашIэхэмкIэ Iэрыфэгъу мэху — хэбзэнчъэ ахъэ гъэ-зеклоныр мы уахътэм чIэгъэбы-лIыхъэгъошIу. Шъуиахъэцэ кы-зэрэзэтэжъугъэнэщтыр ыкIи кибергъэпIахлэхэм зэращы-шъуухъумэщтыр кышчыфалотагъ УФ-м и Гупчэ банк и Кыылэ гъэлорышIэпIэ шъхъалэ АР-мкIэ и Лъэпкъ банк и Къутама.

Хэбзэнчъэу зэрахъэгъэ опе-рация зэфэшъхъафхэу мин 300-м ехъурэм апкъ кыкIыкIэ икIыгъэ илъэсым тикъэралы-гъо цыфхэм сомэ миллиард фэдиз щашIуатыгъугъ. Илъэс къэс тыгъон Iофхэм япчъагъэ хэхъо, ау ахъэм кышчэкIэ.

Ахъэ банкым изылхъэхэрэм ямылIу ухъумагъэ хъуным фэшI законэу «Об Антифрод» зыфилорэр къыдагъэкIыгъ. 2018-рэ илъэсым Iоныгъом кышче-гъэжъагъэу ащ кIуачIэ илэ ху-

гъэ ыкIи Урысыем и Гупчэ банк игукъэкIыкIэ ащ дэлэжъагъэх. Банкхэр ежъхэм яшIоигъоныгъэ-кIэ гъэпIахлэхэм ябэныштыгъэ-кIэ джы а IошIэныр шIокI имыIэу агъэцэкIэн фае хъугъэ.

Цыфым иахъщэу банкым рилхъагъэм гъэпIагъэкIэ дэ-зеклохэу банкыр зегуцафэ-кIэ, ахъэ гъэзеклоныр мэфитIу пIалъэкIэ кызызэтыригъэу-цон фит. Законом кызызэрэди-лIытэрэмкIэ, банкым псын-кIэу зэригъэшIэн фае а опе-

рациер ахъэр зиём зэрихъа-гъэмэ.

Бизнес цыкIум ыкIи гуры-тым ямылIу атыгъугъэмэ хы-кумыр кыхэмыхъэу кызызэрэ-зэкIагъэкIожыштыр шыкIэри джы законкIэм кышчыдхэлIытагъ. Хэбзэухъумэкло ыкIи хыкум органхэр кыхэмыхъэхэу ыпэ-кIэ ахъэу рахыгъэр къаыпхы-жын пльэкIыштыгъэп, ащ уахъ-ти кIуачIи бэ текIуадэщтыгъэр.

Зышышъумыгъэгъуш! Банк ухъумэгъэн зыкI системэм да-

клоу картэхэм атетхэгъэ циф-рэхэр шъэфэу шъулыгынхэ фае. Республикэм щыпсэхуэрэм зыкышъуфэтэгъазэ, шъузышчы-щыр, пин-кодир ыкIи SVC-р (картэм ыкIыбкIэ тетхэгъэ циф-ри 3-р) яшъумыIох.

Банковскэ картэхэр Iэрыфэгъух ыкIи цыхъэшIэгъух. Ар зыжъугъэ-кIодыкIэ, кышлъозытыгъэ банкым шъутеоныш, зэфэшъушIын фае. Ащ пае къэмынэу ахъэу илIыр кыпхыжын уфит, паспортры пIыгъэу лъэу тхыль отхы.

Уахътэм кыпкырыкырэ Иофтхьабз

Апшээрэ партийнэ еджаплэм члахъэхэмэ ашюигоу нэбгырэ 1500-мэ непэ ехъулэу лъэлү тхылъхэр кырахылабгъэх. Тхьамафэрэ Москва щырагъэджэшт нэбгыри 150-р ахэм кыхахышт.

«Проектыр зэрашлогъэшлэгъоныр лъэлү тхылъыбэ кыизэрэахылабгъэм кыеушыбаты. Проектр зэрэахылабгъэр тэлъэгъу, цыфхэм еджэхэ, ялэпэлэсэныгъэ хагъахъомэ ашюигоу. Партийцэхэм анэмыклэу, экспертхэми, типартийнэ проектхэм якоординаторхэми, нэмыклэхэми лъэлү тхылъхэр кытлэклабгъэхъагъэх. А Иофтхьабзэр зытегъэпсыхъагъэр стаж зилэ политикхэр, общественнэ Иофшлэ-нымклэ опыт зилэхэр ары», — кылуагъ партией «Единэ Россиим» и Генеральнэ совет исекретарь иапэрэ гуадзэу Ольга

Баталинам. Ащ зэрэхигъэунэфыкыгъэм-клэ, партийцэхэм яшлэныгъэхэм ахэзыгъэхъошт программэхэм джыри Иоф адэшлэжыгъээнэу шьолырыхэм игъо ащальэгъугъагъ.

«Политическэ пашэр» Апшээрэ партийнэ еджаплэм иапэрэ Иофтхьабзэу зэрэщытыр шыгу кьэтэгъэкыжы. Ащ щеджэ зышюигохэр 2018-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 7-м кыщегъэжыагъэу атыхъу аублагъ, тыгъэгъазэм и 28-м нэс зарагъэхын альэкышт. Илъэс 20-м кыщегъэжыагъэу 50-м нэс зыныбжхэр: партией «Единэ Россиим» хэтхэр, ащ кыидезыгъаштэхэр, партией ифракци-ехэу хэбзыхъухъэ зэлүклэхэм, муниципальнэ образованиехэм ялыкыло кыулы-кыухэм ащылэхэм ахэтхэр, федеральнэ, шьолыыр партийнэ проектхэм зилахышлэ

ахэзышлэхъэхэр ары проектым хэлъжэн зыпэкыштхэр. Проектм зэрэхэлъжэштхэмклэ кьэбархэр нахь игъэклогъэгъу сайтэу <https://politleader.er.ru> зыфиорэм рагъотэштых.

Апшээрэ партийнэ еджаплэм лъэныкыуипплыкылабгъэ щырагъэджэштых. Ахэр: «Политическэ паш», «Партийнэ Иофхэм язэхэщаклэ», «Политическэ менеджер», япллэнэрэ Иофтхьабзэр партийнэ аппаратым Иофшлэхэм ялэпэлэсэныгъэ зыкыгъэлэтыгъэным фытегъэпсыхъагъ.

Партией «Единэ Россиим» иреспубликэ гъэцкыкыло комитет ипашэ иапэрэ гуадзэу Даур Анжелэ ащ фэгъэхыгъэу мырзуштэу кылуагъ:

«Иофтхьабзэу «Политическэ паш» зыфиорэмрэ Ионыгъом щылэгъэ хэдзынхэм апэкылабгъэ пхыращыгъэ проектэу «Политстар-

тап» зыфиорэмрэ Адыгеим щызэдагъэцкылабгъэ. Джашыгъом ащ нэбгырэ 40 фэдиз хэлъжыгъагъ, ахэм гъэхъэгъэ дэгъухэр кыагъэлэгъогъагъэх. Джы ахэм Апшээрэ партийнэ еджаплэм Иофшлэнклэ лъэныкыо шхьалэхэр республикэм щыпхыращыштых. Федеральнэ экспертхэр егъэджэным зэрэхэлъжэштхэм ишлуагъэ-клэ нахыбгъэу шлэныгъэ арагъэгъотынэу тэгугъэ. Тиреспубликэклэ ахэм ахэлъжэ-щытыр нахыбгъэ хъушт. Сыда плэмэ илъэс 20-м кыщегъэжыагъэу 50-м нэс зыныбжхэр ащ хэлъжэнхэу фит ашыгъэх. Ахэм щылэныгъэм чанэу зыкыщадгъэлэгъуагъ, партией «Единэ Россиим» дырагъаштэ.

Даур Анжелэ зэрэхигъэунэфыкыгъэм-клэ, зэрэагъэджэштхэм нэмыклэу, нэужым ахэр партией «Единэ Россиим» икадрэхэм ахагъэхъанхэ альэкышт.

Редакцием кьатхырэ письмэхэр

Кьоджэдэсхэр афэразэх

Мы мафэхэм Теуцожь районымклэ Аскъэлае кыкли письмэ кытлуклабгъ. Ар кьоджэдэсхэм ацлэклэ кытхыгъ чылэм инахыжхэм, анахь шхьэклафэ зыфашлэу дэсхэм ащыщэу, Урысыем культурэмклэ изаслуженнэ Иофшлэу Цэй Ерстэм.

Тхыгъэр зэхылабгъэр Пэнэ-жыкыбэе симэджэщым хэт по-

ликлиникэм Иофшлэ бзылфы-гъитлэ. Зыр участковэ врачэу

аскъэлаехэр зэпхыгъэхэ Хьут Рузан, адрэр медсестрау Кобл Людмил.

«Мазэу кыхьэрэ пэпчэ иапэрэ гъудж Аскъэлае дэт лэ-заплэм (ФАП-м) зыпсауныгъэкылабгъэ гумэкыгъэу зилэ нэж-лужхэу кьекыуалэрэр бэ. Ахэм яшюи-гъоныгъэкылабгъэ мы письмэр кьэ-сэтхы», ело Ерстэм.

Бзылфыгъэ ныбжыкытлэмэ Иофшлэклэ зыгу рыхырэ цыфхэм кьаралогъэхэр Ер-стэм кытхыгъэх. Ау зым кы-луагъэр адрэм кыкылоты-кыжы фэдэ хъугъэ. Сыда плэмэ зэкылабгъэ Рузанэрэ Людэрэ яшэни Иофшлэкли агу рехых, мазэм иапэрэ гъудж

кыамыгъэсыжышъоу яжэх.

Ахэм Иофшлэн кыуаджэмклэ мэхъанэшхо ил. Сыда плэмэ, ныбжэ зилэ цыфхэм Пэнэжы-кыуае клонхэш, поликлиникэ чэзым хэсынхэр кыахылыгъэ. Чылэм кьэклорэ врачым егупсэ-фыллэх, яузхэр ащ ралотэн альэкылабгъэ, ежэ Рузани мыгуза-жыоу ахэм кыадэу, кьалорэр зэхефы, джэуап кьаретыжы. Ащ нэж-лужхэмклэ мэхъанэ-шхо ил.

«Рузанэрэ Людмилэрэ тым-лабгъэхэмэ тызэрэхъуштгъагъэр тшлэрэп. Ар слэмэ, тэ тилэзаплэ Иофшлэхэр дэйхэу арэп, ау зэ лъэшэу сымаджэ сыкыэхъуи, Рузанэ кызысфашэм, игушылэ

дахэ лэзэгъу сфэхъугъагъ кыс-шлэш, ащ сепусэфыллэ, цыхъэ фэсэш», — ело Лыхъуклэ Сарэ.

Хьабрэцо Мариетти Рузанэрэ Людмилэрэ зэрэагъэр, зэрэфэ-разэр кьэло. Лыхъуклэ Ахьмэд хъулыфгъэу лэзаплэм кьекыуа-лэхэрэм ацлэклэ пшашъэхэм гушылэ дахэхэр кьафетхы ыкли «тхыашъуегъэпсэу» арэло.

Письмэр кьэзытхыгъэ Ерстэ-ми, адрэ зыцлэ кьетлуагъэхэмэ зы гухэль ял. Ахэр Хьут Рузанэ кызысхъугъэ мафэмклэ фэ-гушлонхэу фаех. «Ти Рузанэ дах», алуи ягушылэ кырагъажы, псауныгъэ пытэ илэнэу, гъэшлэ кыхъэ хъунэу, псэогъу дэгъу ыгъотынш, насыпышлэ ехъу-лэнэу яврач фэлалох. Пшашъэм лэдэбэу хэлъымклэ, сы-маджэхэм гуклэгъоу афырилэм-клэ цыфхэм шлу заригъэлэгъ-гъугъ. Тэри тигуапэу цыфхэм джэуап афэхъурэ врач ныбжы-клэм имафэкылабгъэ тыфэгъушлэ.

Редакциер.

Культурэмклэ шьолыыр зэнэкьокыу

Анахь дэгъухэр кьэнэфагъэх

Щылэклэ-псэуклэм игупсэфыгъэ-дэгъугъэ бэклэ культурэм елытыгъ. Обществэм изыкыныгъэ ылапсэри культурэу цыфхэм ахэлъыр ары.

Щылаклэм илъэныкыуабэ кы-зэлыуытэу культурэр гъэпсы-гъэ — дунээелыкылар, дунээгу-рылуаклар, шэн-хабзэхэр ыкли шыкылабгъэ-гъэпсыкылабгъэ дэгъухэр зэхъэгъэнхэр, хэгъэгъу ыкли лъэпкы тарихыр ухъумэгъэныр. Арыш, сьид фэдэрэ лъэхъани культурэм мэхъанэ фашы, аналэ тыра-гъэты.

Адыгэ Республикэм икьэра-лыгъо программэу «2014 — 2020-рэ илъэсхэм культурэм хэхъоныгъэ егъэшлэгъэнэу» зыфиорэм культурэм иамалхэм зыкыгъэлэтыгъэным ыкли куль-турнэ лэжэплагъэу Адыгеим итхэм Иофшлэнклэ гуетыныгъэ ахэлъхъэгъэныр ары зыфтегъэ-псыхъагъэр. Илъэсыбэм ателы-тэгъэ программэр щылэныгъэм щыпхырыщыгъэныр зыпшээр-лыр АР-м культурэмклэ и Министерствэрэ АР-м куль-турэмклэ илъэпкы Гупчэрэ.

Иофым ыпэр умышлэмэ, ыклар пфэшлэжыштэп. Сьидрэ Иофри зэрэпш, гумэкылабгъэ, гуетыныгъэу афьуилэм елытыгъэу зэхъокы, хэхъо ыкли зэлэты. Ар кыагу-

рылозэ кьэралыгъо программэр агъэцкылабгъэ.

2018-рэ илъэсым Адыгэ Ре-спубликэм ирайон пстэмэ арыт культурэ лэжэплагъэ зэфэшъ-хъафхэм кьадэхъурэр, кьадэ-мыхъурэр, яфэныкыуагъэр е ягъот зынэсырэр зэрагъашлэу аулпэкыгъэх. Культурэ учреж-дениябэу республикэм итхэм яамал агъэунэфэу зэнэкьокы-хэр, фестивальхэр, нэмыкы мафэкылар илъэсым кыкылоц афызэхъагъэх ыкли ахэмклэ клэхъу зэфэхысыжыхэр ашы-гъэх.

«Культурэм и Унэ анахь дэгъу» зыфиорэ республикэ зэнэкьокыумкылабгъэ дэгъухэр кьэнэфагъэх. 2018-рэ илъэсым-клэ шьолыыр зэнэкьокыум Ады-геим имуниципальнэ образова-ниехэмклэ 8 хэлъжыагъ. Анахь кыахэщыгъэхэм ащыщых кыуа-джэу Джэджэхъаблэ культурэм и Унэу дэтыр, Блащэпсынэ ыкли поселкэу Новэм ащылэхэр. Мыхэм 2018-рэ илъэсым гъэ-цэкылабгъэныр Иофшлэнышхохэр ащыкылабгъэх, ачлэтышт псэуалэ-

хэр, культурэ Иофыгъохэмклэ кыашъхъэпэштхэр ялэ хъугъэх.

Поселкэу Тимирязевым куль-турэм и Унэу дэтым клуб Иоф-шлэныр дэгъоу щызэхэщагъ, фестиваль ыкли зэнэкьокыу зэфэшъхъафхэу тиреспубликэ имызакъоу, Урысыем щызэхэ-щэхэрэм ахэлъжэх, пэрыт чыплэхэр кыащадгъэшъуашэх.

Мыекыуапэ культурэмклэ и Унэу «Гигантым» культурэ-зы-гъэпсэфын Иофшлэнхэр ренэу щыжыотых, Иофшлэклэ шьоша-клэхэр лъэшэу кыызфагъэфедэх. Осэ гъэнэфагъэ зилэ Иофтхьаб-зэу зэхэщэхэрэм фэдэу кы-кылабгъэхэмклэ прожекторхэр ащэфыгъэх ыкли машлэм зыкы-мыштэнымклэ ящыкылабгъэ лэмэ-псымэхэр зэрагъэгъотыгъэх.

Поселкэу Инэм дэт культурэ спорт-зыгъэпсэфыплэр изэтэгъэ-псыхъэгъагъэкылабгъэ узыгъэгъушлэу ыкли гур зыщэфыхэрэм ащыш. Мыхэм унэу сайт ялэ хъугъэ, музыкэ аппаратурэ лъаплэу, джырэ уахътэм диштэрэри зэ-рагъэгъотыгъ.

2018-рэ илъэсымклэ шьолыыр

зэнэкьокыоу «Культурэм и Унэ анахь дэгъу» зыфиорэмклэ апэрэ шыуашэр зилэ дипломыр фагъэшъошагъ Джэджэ райо-нымклэ лъэпкы культурэм и Гупчэ икыуагъэу поселкэу Новэм дэт культурэм и Унэ. Ишъхъэтетыр Наталья Кра-пивко.

Ятлонэрэ шыуашэр зилэ дипломыр Теуцожь районым-клэ кыуаджэу Джэджэхъаблэ культурэм и Унэу дэтым ратыгъ, директорыр Тыгъужь Руслан.

Ящэнэрэ шыуашэр зилэ дипломыр кыдэзыхыгъэр Мыекыопэ районымклэ посел-кэу Тимирязевым дэт куль-турэм и Унэ. Пашэр Любовь Мокрова.

Иофшлэн лъэныкыуабэклэ гъэшлэгъонэу кыизэрэагъэлэгъ-гъукылабгъэ, коллектив зэфэшъхъа-фыбэу «народный» ыкли «об-разцовый» зыфиорэ цлэхэр зэралэхэм пае диплом афагъэ-шъошагъ культурэм Иофшлэхэм япрофсоюз ыцлэклэ кыалэу Мыекыуапэ дэт культурэм и

Унэу «Гигантым» иколлектив. Директорыр Н. Н. Николенко.

«Джырэ технологияклэхэр Иофшлэн зэрэагъэфедэхэрэм-клэ» диплом аратыгъ поселкэу Инэм культурэ-спорт Гупчэу дэтым. Пашэр — Г. С. Чиповыр.

Диплом фагъэшъошагъ Ко-щхъэблэ районымклэ кыуаджэу Блащэпсынэ дэт культурэм и Унэу зэгурылоныгъэ ахэлъэу чыплэ гъэлорышлэплэм Иоф зэрэдашлэрэм, теплэ дахэу культурэ лэжэплагъэу фашыгъэм пае. Ишъхъэтетыр Отрэц Сим.

Лъэпкы шэн-хабзэхэр кыизэ-риухъумэхэрэм фэшл аратыгъ Шэуджэн районымклэ кыуа-рэу Чернышевым культурэм и Унэу дэтым. Пашэр Наталья Коновар ары.

Творческэ Иофшлэгъэшхоу ныбжэ зэфэшъхъафхэм афэгъэ-хыгъэу агъэцкылабгъэ пае ди-плом фагъэшъошагъ Крас-ногвардейскэ районымклэ селоу Садовэм дэт культурэм и Унэ. Ишъхъэтетыр Анатолий Романенкэр.

Тиреспубликэклэ щысэшлэу кьэзыгъэлэгъогъэ Иофшлэплэхэм нэмыкы культурэ лэжэплагъэхэм щысэ атырахыныш, ахэм лъэбэкыушлэхэр апэкылабгъэ ашынхэм игугъаплэ щыл.

(Тикорр.).

Лъэпкъ искусствэр — тибайныгъ

Ныбджэгъухэм япчыхъэзэхыхъ

Щылэныгъэм лъэужэу кыщыбгъанэрэр уауж кыкыхэрэм агъэбагъо зыхъуклэ, лъэужхэм язэпхыныгъэ мэпытэ, шлушлагъэм хэхъо.

Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо академическэ лъэпкъ ансамблэу «Налмэсым» зэныбджэгъухэм язэхыхъэу зэхыщыгъэм республикэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат, Правительствэм, Парламентым якъулыкъушлэхэр, илъэс зэфэшхъафхэм «Налмэсым» кыщышлуагъэхэр, лъэпкъ искусствэр зышлогъэшлэгъонхэр хэлэжыгъэх.

Ти Лышхъэу Къумпыл Мурат зэныбджэгъухэм язэхыхъэу гушлуагъор щызэдзыхъошхэрэм гуцылэ фэбэхэр къафилуагъ.

— «Налмэсым» итворческэ амалхэр, къэшъуаглохэм лэпэлэсэныгъэу ахэлъыр тэгъэшлагъох. Адыгеим щытхур кыфахыизэ, адыгъ къашъом искусствэ Урысыем, лэклиб къэралхэм къащэгъэлъагъо. Ансамблэм икъашъохэр цыфхэм шлуклэ агу кьенэжыкх, — кылуагъ Къумпыл Мурат.

Республикэм и Лышхъэу кызырэхыгъэщыгъэу, «Налмэсым» и фэло-фэшлэхэм ягъэцкэн Адыгеим ипашэхэм янэплэгъу рагъэкырэр. Бизнесым пылхэу ансамблэм лэпылэгъу кыфэхъухэрэм, лэкл злэхэм яшлушлагъэ мэхъэнэ ин ил.

Илъэсыклар кызыщыхъаштым ехъулэу «Налмэсым» и артистхэм ащыщхэм члэсынхэу унэхэр аратыгъэх. Ар къэзыушыхъатырэ тхылхэм зэхыхэр зезыцэрэ Афшлэгъо Файнэ къаджагъ.

Адыгеим культурэмклар иминистрэу Аульэ Юрэ, «Налмэсым» ихудожественнэ пашэу Хъоджэе Аслъан афэгъушлуагъэх ансамблэм хэтхэу Адыгеим инарднэ артисткэу лэшынэ Нэфсэт, зэшхъэгъусэхэ Нэмытэкъохэу Мыхъамэтрэ Заремэрэ, Хъурмэ Темыркъан, Къулэ Алий, Адыгъ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Къулэ Муратин, Шэуджэн Адамэ. Артистхэм шлоу щылэр къадэхъунэу афалуагъ, тхылхэр аратыжыгъэх.

«Налмэсым» ипашэхэм, ансамблэм илофышлэхэм ти Лышхъэу Къумпыл Мурат, «Картонтарэм» ипашэ «тхашъуегъэпсэу» араложыгъ лэпылэгъу кызырэфэхъухэрэм фэшл.

Концертыр

«Си Адыгей» зыфилорэ театрализованнэ едзыгъомклар зэхыхэр кызылуахыгъ. Къэшъокло пшашлэхэм нэр лэпахы. Сэе фыжыбзэклар фэпагъэх, къашъоу къашырэм ныбжыкларгъум идэхагъэ изакъоп кылуатэрэр. Пшашъэм игушысэ, изеклуагъэ уасэ фэошлы. Урысыемрэ Адыгеимрэ якъэра-

лыгъо быракъхэр пчэгум хулыфгыгъэ къэшъуаглохэм щалэты.

Къэшъуиц зэхэтэу «Тыргъэтаом», «Ижырэ зэфаклом», «Ныбжыклар къашъом» язэпхыныгъэхэри гум еклх. Тыргъэтао ироль кызышлырэр Адыгъ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Бэрэдж Диан. Пшашъэм хулыфгыгъэ шлуашэр зыщылъагъ, лашэр кыштагъ, заом хэлэжэ, арэу щытми, дэхагъэр, шэбагъэр чинэхэрэп... Бэрэдж Дианэрэ Едыдж Гушъаорэ къашъоу «Ислъамыер» кызэдашлы. Шлулэгъу къабзэр едзыгъом кыщэлъагъо.

Пэсэрэ адыгъ къашъоу «Зэфаклом» Ахътэо Бэлэрэ Къонэ Мыхъамэдрэ кыхадзэ. Артист цлэрылоу Шагудж Батурай кавказ

еджаплэ Мыекъяуапэ кыщызылуахыгъ, «Налмэсым» ищыкларгъэ кадэрэхэр ащыгъэсэщытх. Шъонтырпаохэри рагъаджэх, ахэри сэнэхъат хэхыгъэм фэгъасэх.

Зэдэгъушылэгъухэр

«Налмэсым» илъэсыбэрэ хэтыгъэ къэшъуаглохэр пчыхъэзэхыхъэм щызылуагъэклагъэх. Барцо Хъазрэт, Хъасинэ Нурбий, Жыудэ Пшымаф, Къулэ Амэрбий, Нэмытэкъо Римэ, лэбдэкъо Иринэ, Клармэщ Заур, Хъэлаштэ Аскэр, Нэныжэ Айдэмыр, Нэныжэ Людмилэ, Бастэ Азмэт, Хъокло Руслъан, нэмыклархэм талуагъ. Зэныбджэгъухэу Нэмытэкъо Аслъанрэ Къулэ Мыхъамэтрэ зэгъусэхэу концерт пшы пчыгъэхэм къащышлуагъэх.

Артист цлэрылохэм блэкыгъэ уахътэр шлуклэ агу къагъэкларжыкх.

— Сянэ телевизорымклар кытэпллы зыхъуклэ, Нэмытэкъо Аслъанрэ сэрхэр тышлүзэхэклакларщыгъ, — кълотэжыкх щыхызэ Къулэ Мыхъамэт. — Лъэхъэнэ гъэшлэгъоныгъ тызхэтыгъэр...

А. Нэмытэкъомрэ М. Къулэмрэ акъохэр «Налмэсым» непэ кыщэшъох.

«Налмэсыр» лъагъу зылэтыгъэ артистхэм къагъэкларжыгъэхэм бэклэ тагъэгугъэ. Лъэпкъ искусствэр зэрэлагъэклотэщтым тыхыгъэ тель.

— Концертыр угу рыхыгъэба? — кысэупчлыгъ пчыхъэзэхыхъэм иклархэу Адыгъ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Бэрэдж Дианэ.

Сиджэуап хъазырэу щытыгъ. Ары. Ащ фэдэ пчыхъэзэхыхъэхэр тыхыклагъэх. Зэныбджэгъухэм ягукъэкларжыкхэр кыщылуатэх, зэхыхэр еджаплэ тфэхъу. Зэхэщаклохэр тхыагъэпсэх.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

къэшъо зэхэтхэр, нэмыклархэр кешытх. Тыркуем ар кыкларжыкх Хэкужым кызызекларжыкх мурад шхылауэ илагъэр «Налмэсым» хэхъаныр ары. Республикэм имызакъоу, лэклиб къэралхэм Шагудж Батурай икъашъоклар ащызылэлашлагъ, адыгабзэр зэригъэшлагъ, ныбджэгъубэ искусствэм щыгъотыгъ.

«Адыгъ уджхэм» лъэпкъ къашъохэм ябаиныгъэ къахэщы. Артистхэр земышъогъу шлуашэхэмклар фэпагъэх. Зэдэуджыхэрэр зэфэнэгъушлх. Нэплэгъуклар зэралон алэагъэрэм гур зыфещэ.

Хъакъуй Анжеликэ, Къулэ Алий, Нэмытэкъо Заремэ, Хъурмэ Темыркъан, Симболэт Бислъан, Хъоджэе Артур, нэмыклархэм кыхадзэрэ къашъохэр «Налмэсым» икупкл зыгъэпытэхэрэм ащыщыкх.

«Налмэсым» имафэхэр

Ансамблэхэу «Мыекъяуапэ инэфыльэхэр», пашэр Нэныжэ Айдэмыр, «Зэрдахэр», пашэр Дэбагъо Фатим, концертым кыщышлуагъэх, лъэшэу тагъэгъушлуагъ.

Художественнэ пашэу Хъоджэе Аслъан пчыхъэзэхыхъэм иклархэу кыщылуагъэр неущэр мафэм тельтагъ. «Налмэсым» икъэшъуаглохэм азыныкъор «Мыекъяуапэ инэфыльэхэм» ыплугъэх. «Налмэсымрэ «Зэрдахэмрэ» язэфыщытыклэхэр щылэныгъэм кыпкыбэрэкларх. Кларэцыклархэр «Зэрдахэм» шагъасэх, ящылэныгъэ искусствэм езыпхы зышлоигъохэр «Налмэсым» рагъэблэгъэщытх.

Къэшъуаглохэр зышагъэсэщтхэ

Зэхызышагъэр ыкли кыдзыгъэклар:
Адыгъ Республикэм лъэпкъ Иофхэмклар, лэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тилгъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклар ыкли кълэр жъугъэм иамалхэмклар и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зылэщылэр:
385000,
къл. Мыекъяуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм кълыхырэ А4-клар заджэхэрэ тхыпэхэу зипчъагъэклар 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахэ цыкларуэу щытэл. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэклэгъэклужыкх.
E-mail: adyvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклар, телерадиокъэтынхэмклар ыкли зэлъы-лэсыклар амалхэмклар и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гълорышлалл, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхауытэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къл. Мыекъяуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэклэмклар пчыгъэр
3983
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2986

Хэутынм узыцклартхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщыклартхэгъэхэу уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхыалэр
Дэргэ Т. И.

Редактор шхыалэм игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшэдэжыкх зыхырэ секретарыр
Жаклармыкълэ А. З.